

« tur, compunctione mollitur, pœnitentia concutitur, confessione purgatur, prædicatione zelatur, dilectione dilatatur, confidentia sperat, oratione impetrat. » Taulerus verborum a bono latrone in gloriam, et honorem Christi pronunciatorum medullam penetrare videtur, dum ita scribit¹: « Quia prece Christum professus est celi Dominum, atque ita Deum verum, quando solius Dei cœlum est. Nihil in Christo, nisi paupertatem, dolores, et livores, eumque jam morti proximum cernebat, quas sunt omnia signa, Deo, ac Domino prorsus contraria. » Enimvero ad petendum a Christo Paradisum, nullo prædictus erat merito; et tamen sperare petitionis suæ effectum non destitit: « Cum Christo nunquam fuerat conversatus, » inquit S. Berwardinus², « nec forte ante noverat eum. Non fuerat secutus doctrinam ejus, nec etiam vitam; sed in impietatis operibus se exercens, juste patiebatur exitium mortis. » Et ideo quod homo tam vilis, infamis, et ad patibuli supplicium condemnatus, qui nullum cum Christo familiaritatem habuerat; immo qui illum, tanquam Dei Filium, per totum vitæ suæ decursum continuo offendebat: quod, inquam, talis nihilominus partem in Regno ipsius a Christo postulare audeat, id utique fieri non poterat, absque perspicua misericordia Christi notitia, qui in illo momento omnes amplexabatur enormissimos peccatores, ut sanguine suo illos purificaret.

7. — S. Maximus alios fidei hujus boni latronis admirabiles actus manifestat, inquiens³: « Hæc est fidei plena devotio, ut cum de vulneribus Domini sanguis profluens cernitur, tunc de potestate ejus venia postuletur: cum videtur ejus humilitas, tunc magis timeatur ejus Divinitas: cum morti addictus putatur, tunc Regis illi honorificentia deferatur. Non creditur moritum, quem annuntiat regnatum. Non putat subdendum inferis, quem dominaturum constitetur in celo. Non arbitratur eum apud tartarum detineri, a quo etiam se postulat liberari. » Idem quoque sanctus paulo post subdit: « Intellexit, quod pro alienis peccatis has plagas suscepiter, pro alienis sceleribus hæc vulnera sustineret, et scivit, quod illa in corpore Christi vulnera, non essent Christi vulnera, sed latronis; atque ideo plus amare coepit eum, postquam in corpore ejus sua vulnera recognovit. » Apostolus quidam, postquam sermonem auscultasset ab illo Magistro pronuntiatum, de quo Petrus dixerat: *Verba vitæ æternæ habes;* postquam a Christo Sacerdos esset consecratus, sanctissimoque Filii Dei corpore cibatus; tandem nihilominus ex triginta denarioribus cupiditate illum tradidit, minorique pretio eundem vendidit, quam si canem vendidisset. Et ecce latro quidam,

¹ TAUL.. C. 43. — ² S. BERN., t. I, s. 55, a. 1, Princ. — ³ S. MAXIM., h. 1 de latr.

qui per totam vitæ suæ ætatem adeo alienarum facultatum cupidus fuerat, ut in viis publicis transentes rebus suis spoliare non erubuerit, hic, inquam, Christi innocentiam tuetur adversus illos, qui Christum a proditore Apostolo coemerant, et passionis macello addixerant, eundemque Dei Filium, et cœli Monarcham esse declarat. Merito igitur S. Maximus ait¹: « Mirares, plus in cruce latro Christum diligit, quam Judas dilexit in cena. Ille per cibum supplantavit Magistrum, hic creditur Dominum per dolorem, sicut ait Prophetæ: *Qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem.* » Porro Isaías de Redemptore nostro prædixerat²: *Oblatus est, quia ipse voluit;* bonus autem hic latro, ac si perspicuum habuisset hujus Prophetæ notitiam, Christum ultra citroque morti cunctisque tormentis occurrisse credebat, prout idem S. Præsul his verbis insinuat: « Cognovit latro, omnem Dei Passionem ex ipsius fieri voluntate, et in potestate ejus esse, vel morti animam tradere, vel ad vitam iterum remeare. » Unde in homilia secunda hanc boni latronis fidem in cœlum usque præclara hac propositione extollit³: « Plus credidisse Christo, quam sæculo deliquisse, et plenioris est meriti, veniam sperasse de Domino, quam culpam contraxisse de mundo: sicut enim perfidia criminorum fecit, ita fides perfecit in nocentem. » Idem S. Pater postquam ingentem contexisset meritorum, et gratiarum, magnæ hujus latronis animæ collatarum, catalogum, tandem in hæc verba concludit: « Hanc totam gloriam latroni fides præstít. » Et in progressu ejusdem homiliæ inquit: « Magna, et perfecta fides in isto latrone fuit. Magna plane et admirabilis fides, quæ Christum crucifixum glorificari magis creditit, quam puniri. In hoc enim totius forma salutis est. Salvatorem tunc Majestatis Dominum recognovit, cum videbatur humilitatis patientia cruciari. Unde ait Apostolus: *Si cognovissent, non quam Dominum Majestatis crucifixissent.* Hæc, inquam, perfecta fides est, Christum in cruce Deum, non reum credere. Unde iste latro justificatus est, quia Salvatore in patibulo constituto, Judeis insultantibus, vel criminosa dicentibus: *Libera te ipsum, si potes;* ille certus de divinitate ejus, et securus de voluntate, se magis postulat liberari. »

DISCURSUS VIII.

DE QUIBUSDAM INDICIIS, EX QUIBUS BONUS LATRO IN DIVINITATIS CHRISTI NOTITIAM DEVENIRE POTUIT, DISSEMINATUR.

IDEA SERMONIS. — 4. Quibus indiciis bonus latro convictus Christum agnoverit esse filium Dei et Domini.

¹ S. MAXIM., ib. — ² ISA., LII, 7. — ³ S. MAXIM., h. 2 de latr.

num regni cœlorum. — 2. Obscurato sole, commota terra scissisque petris, agnoverit latro Christi divinitatem. — 3. Bonus latro audiens Christum orantem pro suis crucifixoribus certo sibi persuasit illum esse filium Dei. — 4. Ex dilectione inimicorum suorum ostendit Christus se vere esse filium Dei. Exemplum Davidis erga Saulem. — 5. Mira Christi patientia persuasit latroni Christum verum esse Deum et Regem gloriæ. — 6. Sufferentia impropteriorum ludibriorum et convitorum declararunt Christi divinitatem. — 7. Bonus latro collata invicem Christi innocentia vita et miraculis, et patientia in morte, conclusit illum esse Deum. — 8. Primarius impulsus cognitionis divinitatis Christi, fuit gratia et illuminatio Spiritus Sancti.

Et dicebat ad Jesum: Domine. Luc., XXIII, 42.

1. — Merito inquirendum venit, ex quibusnam indiciis bonus hic latro (qui totam vitam suam intra sylvarum latebras, spoliandis viatoribus intentus transegit, nec ullum unquam Dei timorem, multo minus ejusdem notitiam habuit; ac proinde cum atheo illo dicere poterat¹: *Nescio Dominum*) convictus fuerit, ut Christum verum Dei Filium, Regnique cœlorum Dominum esse crederet: ac proinde ad Jesum diceret: *Domine memento mei, dum veneris in Regnum tuum.* Porro prophetæ superne per spiritum propheticum, divinamque lucem illustrati fuerunt; hic autem sceleratus, e sylvarum antris ad carceres, a carceribus ad montem Calvariæ perductus, nunquam suos oculos ad cœlos extulit; et tamen quia *spiritus ubi vult, spirat*, mox ut sanctissimus ille Spiritus se cordi ipsius insinuavit, primus gratiae excitantis radiis cooperando, hanc a Christo gratiam recepit, ut ejus divinitatem ex certis quibusdam indiciis et conjecturis haud obscure discerneret.

2. — Dionysius Carthusianus in ea est opinione, quod quando in Passione Christi universa se natura commovit, lapideum quoque hujus latronis cor (licet paulo ante una cum collega suo Redemptorem blasphemasset) commotum, et liquefactum fuerit; ita namque scribit²: « Primum uterque blasphemavit, dehinc sole fugiente, terra commota, saxisque disruptis, et ingruentibus tenebris, unus creditit in Jesum. » Idipsum quoque diu ante Dionysium, Euthymius in hæc verba tradidit³: « Primum siquidem ambo, proprietum oblii laborum, ex crudelitate exprobabant ei, utpote et ipsi Judæi. Forte autem etiam id in gratiam Iudeorum faciebant, ut propter hoc ipsos deponebant. Postmodum vero alter pœnitentia ductus est, videns aerem præter naturam obscuratum. » Hanc quoque opinionem secutus est S. Hieronymus, dum super Matthæum ita scribit⁴: « Sole fugiente, terra commota, saxisque disruptis, et ingruentibus tenebris, unus creditit in Jesum, et priorem postea, quod dum ad montem Calvariæ adduceretur, tot afficeretur injuriis, sannis, blasphemis.

¹ EXOD., V, 2. — ² DION. CART., in Matt. — ³ EUTH., c. 67 in Matt. — ⁴ S. HIER., ib.

« negationem sequenti confessione emendavit. » Confirmat idipsum S. Paschasius, ita scribens¹: « Poterat fieri, ut prius ambo improperarent ei, deinde unus eorum conversus, videns mira quæ fiebant, confiteretur Domino, eo quod ejus clementia commotus esset ad pœnitentiam. Quod satis congruit ad utrumque populum, dum ambo insultabant ei; sed postmodum unus blasphemus remansit, alter vero Confessor Christi factus, veniam implorare non cessat. » Ubi observandum, quod Paschasius dicat: *Mira videns;* videt enim universalem quamdam totius naturæ, cœlorum quoque et elementorum convulsionem, et commotionem. Considerandum quoque, quod Titus Bostrensis in hæc verba notat²: « Ast unde hic, cum miracula quæ circa crucem paulo post acciderunt, nulla adhuc vidisset, ad mentem redit? Fortassis ex oratione, quam Jesus Christus magna cum fiducia ad Deum tanquam ad Patrem transmittebat. Pater, aiebat, *ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt;* nam et perinde cum eo loquitur, atque par cum pare, et Patrem vocat, et cum magna libertate, *dimitte illis.* clamat. Non enim dixit: « Domine rogo te, ut hanc illisnoxam condones; sed simpliciter: *dimitte illis,* inquit. »

3. — S. Vincentius Ferrerius in sermone quodam in Paraseven, eundem hunc boni latronis, ad suam conversionem, et consequenter ad Divinitatis Christi notitiam consequendam, insinuat impulsum, dum ait³: « Videns latro qui pendebat in cruce a dextris, quod Christus oravit pro crucifixoribus, et considerans Christi patientiam, habuit fidem de Christo, et contritionem de peccatis in corde. » Eamdem quoque conversionis boni latronis causam tradit Euthymius, inquiens: « Audito, quod etiam pro his qui eum crucifigebant, intercessisset, veluti scripsit Lucas, mox se convertit. » Pro cuius clarior intelligentia considerandum est, quod S. Lucas Evangelista, postquam retulisset, Christum in cruce dixisse: *Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt;* statim immediate subdat hanc boni latronis conversionem, nec non ab eo factam Divinitatis Christi confessionem: *Et dicebat ad Jesum: Domine memento, etc.*; quasi per hoc insinuare volens, quod utrumque, scilicet boni latronis conversio, et fidei confessio, veri essent heroicæ istius charitatis, et mansuetudinis effectus, quam Christus in cruce pendens crucifixoribus exhibuerat. Enim vero verisimile est, latronem in Praetorio audivisse, qualiter Pilatus Christum saepius declaraverit innocentem, quantumvis deinceps ob tumultuosam populi, pontificum, et principum Synagogæ violentiam, eum morti adjudicari; vide ritque postea, quod dum ad montem Calvariæ aduceretur, tot afficeretur injuriis, sannis, blasphemis.

¹ S. PASCH., in Matt. — ² TIT. BOSTR., in Luc. — ³ S. VINC. FERR., in Parasc.

miis, maledictionibus, et improperiis, ut etiam celum ipsum ad ejus compassionem fuerit commotum; atque ideo audiens, quod post diuturnam taciturnitatem, et patientiam, cum Patre aeterno locuturus, verba pronunciaret, merito credebat, quod adversus impios, et sacrilegos illos divinæ justitiae fulmina imploratus esset: at vero quando audivit, quod non solum illis omnem noxam condonaret, verum insuper pro remissione criminum illorum Patrem deprecaretur, intra semetipsum cogitavit: Fieri nequit, ut haec tanta patientia, et benignitas exerceatur ab alio, quam ab eo, qui vere est Filius Dei. Audiamus idipsum Theophylactum in haec verba scribentem¹: « Verisimile autem est, « quod primo quidem duo eum convillati sunt, « deinde unus eorum cordialior, agnoscens bonitatem et divinitatem Jesu, ex voce quam fecit pro crucifigentibus: Pater, dicens, dimitte illis, quæ vox non solum omni misericordia plena est, sed et magnam auctoritatem praesefert. » Apte quoque huic proposito deservit sequens S. Paulini doctrina dicentis²: « Vicem injuria reddere, humana ultio est: at inimico etiam diligere, vincta dicta celestis est. » Unde quando Christus coram aeterno Patre suo non solum suis crucifixoribus condonabat, sed et pro iisdem advocati officium exercebat, ad placandam conceptam Patris aeterni iracundiam, merito bonus hic latro certo et indubitate hinc cognovit, Christum verum Dei esse Filium; siquidem ad tam heroicum charitatis actum humana fragilitas nequaquam pertingere valeat; hocque efficaci motivo permotus, divinam Christi imploravit misericordiam, quasi hunc in modum intra se arguisset: Quod si hic juxta me in cruce pendens adeo se liberalem, et misericordem exhibet erga illos, qui actualiter illum blasphemant, quique eum tanta cum crudelitate, praeter usitatum morem, confixerunt in crucem, inauditisque affecerunt tormentis; quanto magis ego veniam ab ipso me obtenturum esse sperare potero, qui ejus innocentiam manifestare, ejusque personam pro viribus defendere sategi, manifestando insuper, ipsum verum esse Dei Filium, et promissum in lege Messiam?

4. — Rupertus Abbas in libro *de gloria et honore Filii Dei*, haec Christi verba ponderans³: Diligit inimicos vestros et benefacite his, qui oderunt vos: orate pro perseverentibus et calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri qui in caelis est, ita scribit: « In hoc dicto, cum dicit: Ut sitis filii Patris vestri, qui in caelis est, maxima subjungitur differentia filiorum multorum et ipsius unici Filii Dei; ille namque, non ut esset Filius Dei, sed quia erat Filius Dei dilexit inimicos. » Haec enim crucifixibus suis exhibita dilectio, naturæ divinæ attribui-

⁴ THEOPH., in Luc. — ² S. PAULIN., ep. 2 ad Sever. — ³ MATT., V, 44.

buenda est, non vero humanæ; quia erucifixionis crimen condonavit potius tanquam Filius Dei, quam tanquam Filius hominis; siquidem actus tam excessivæ charitatis humanam longe superat debilitatem. S. Marcus de centurione, qui militibus illis præerat, qui Christum crucifixerunt in cruce et consequenter paganus et idololatra erat, ita scribit¹: Videns autem centurio, qui ex adverso stabat, quia sic clamans expirasset, ait: vere hic homo Filius Dei erat. Ubi verbum clamans, non solum ad ultima verba refertur, sed ad omnia alia septem verba, quæ Christus in cruce protulit; inter quæ primum est illud, quo pro crucifixoribus suis veniam ab aeterno Patre poposcit. Erat igitur facilis de divina Christi filiatione deducta consequentia, quia cum Christus dilectionem inimicorum per universam promulgasset Judæam et Galilæam, cum hac adjuncta promissione²: Ut sitis filii Patris vestri qui in caelis est, ipseque hoc dilectionis præceptum primus fuisse executus, Deumque Patris nomine appellasset, dicens: Pater dimite illis, et iterum: Pater in manus tuas commendabo spiritum meum, consequens omnino erat, quod ipse verus ejus Filius esset. Audiamus hac de re beatum Petrum Damianum ita scribentem³: « Magnum quidem et ultra hominem est, asperitatem verborum et verberum, non solum pati, sed et non reddere: illud vero majus est et divinum quoddam sapit: Benefacite his qui oderunt vos. » D. Chrysostomus admirabilem, quam David erga Saulem exercuit, considerans mansuetudinem, utpote qui in spelunca Odolla constitutus, Saulem se ad mortem usque perseguente, non solum non occidit, prout commodissime facere poterat; sed et cum propriæ vitæ manifesto discrimine, suos, quos secum habebat, continuit milites, ne violentas ei manus inferrent: hanc, inquam, considerans mansuetudinem inter cætera ait⁴:

Idcirco postea David, non jam ut homini: sed ut Angelo parebant. Idem S. Doctor in homilia antecedente ait: « An hunc post hac dicemus homini nem, qui natura humana vitam præstiterit Angelicam? » Et clarius in alia quadam homilia ita scribit⁵: « Quodnam est opus Filii Dei? Inimicis remittere, pro crucifigentibus orare, pro his, qui oderunt, sanguinem effundere. » S. Cyprianus pariter ait⁶: « Quia ad hoc descendisse se dixerat, ut voluntatem Patris faceret, inter cætera admirabilia virtutum suarum opera, quibus indicia divinæ Majestatis expressit, paternam quoque patientiam, tolerantiæ tenore servavit, omnesque denique actus ejus, ab ipso statim adventu, patientia comite signantur. »

5. — Enim vero quia patientiæ mentionem fa-

¹ MARG., XV, 39. — ² MATT., V, 45. — ³ S. PET. DAM., s. 2 de Exalt. S. Crucis. — ⁴ CHRYS., h. 2 de David et Saul. — ⁵ ID., h. 14 ad Ephes. — ⁶ S. CYPR., de bono Patient.

cere cœpimus, sciendum est, hanc quoque bono latroni evidens fuisse indicium, unde Christum verum Deum et Regem gloriæ esse dignoscere poterat. Dionysius Carthusianus D. Chrysostomi citans auctoritatem, inquit¹: « Mirabilis fuit patientia Christi, latroni non respondentis (de malo latrone Christum in cruce convianti loquitur) ait quippe Chrysostomus: Mirabilis est, videre hominem convicia passum et non motum, quam hominem percussum et vulneratum et non cadentem. » Paulo post vero de bono latrone disserens, subdit: « Credidit latro Jesum esse Messiam, Regem in lege promissum, cuius est regnum celorum. Hoc autem credit ex mirabilibus, que aspergit et ex ineffabili patientia, charitate et mansuetudine Christi. » Sancta Mater Ecclesia, velut superhumane virtutis, in Martyribus Deo plenis, suspicit et admiratur indicium, quod scilicet in iis non murmur resonet, non querimonia; sed corde tacito mens beno conscientia conservet patientiam, Actus namque patientiæ, minori sunt deceptionis periculo obnoxii, quam miracula et prodigia, haec enim nonnumquam incantationibus attribuuntur, ac dæmonum præstigiis. At vero heroici patientiæ actus, sub enormissimis injuriis et contumeliis, summa cum laetitia et æquanimitate toleratis, exerciti, a tali radice proficiscuntur, quæ fallere aut decipere nequaquam potest: *Digitus Dei est hic*. Maligni illi Christi persecutores conjuraverant inter se, dicentes²: *Contumelia et tormento interrogemus eum, ut probemus patientiam illius*. At vero quoniam, obsecro, fine specialiter præ cunctis aliis virtutibus Christi tentare et experiri volebant in tormentis et improperiis patientiam? Nimurum: *Ut sciamus reverentiam ejus*, id est, ut sciamus, quo cultu et veneratione a nobis tractandus sit. « Neque enim mentitus fuerat Propheta, » inquit Tertullianus³, « imo ipsius Dei contestatio, spiritum suum in Filio cum tota patientia collocantis. » Ad idem hoc nostrum præsens propositum consideratione digna est illa S. Ambrosii sententia, dicentis⁴: « Injuriarum acerbitate proditur Deus. »

6. — Propheta Evangelicus inter alia signa et indicia, ex quibus venturum Messiam agnoscendum esse dicit, non ponit sequentia, scilicet quod surdis restituturus sit auditum, loquela mutis, cæcis lumen et vitam defunctis: non item quod tranquillatus sit furibundi maris procellas, vel quod a populo, cum ramis palmarum ei occurrente, ei tanquam Regi Israelis sit acclamandum: sed ex eo Christum Messiam agnoscendum esse asserit, quod Christus ipsem per os Propheta dicit⁵: *Ego autem non contradico, corpus meum dedi percutientibus et genas meas vellentibus: faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me*. Enim vero

¹ DIO. CARTH., in Luc. — ² SAP., II, 49. — ³ TERT., I. de Patient. — ⁴ S. AMBR., I. II in Luc. — ⁵ ISA., L, 6.

valde est verisimile, bonum hunc latronem in prætorio et dum Christus inde ad montem Calvariae procederet, oculatum fuisse testem omnium ludibriorum, calumniarum, convitiorum, quibus a Judæis et lictoribus agitatus fuit, iisque inter se collatis cum actibus virtutum, quas Christum in cruce exercere conspexerat, indubitanter intra se cogitasse: *Vere hic est Filius Dei*. Astutus ille serpens, tempore Passionis, Pilati conjugem instigavit, ut maritum suum ad Christum liberandum induceret; incipiebat enim suspicari, Christum verum esse Filium Dei et promissum in lege Messiam. At vero inquires fortasse: cur diabolus idipsum non citius suspicatus fuerit, cum ei non defuerint plurima divinitatis Christi evidenciae indicia, videlicet tot patrata diversis in occasionibus miracula, Evangelii promulgatio, fidelium Christo adhærentium multitudo, testimonium Patris celestis, in Jordane et monte Thabor perhibitum, multaque alia similia? Respondeo cum B. Laurentio Justiniano¹: « Dia-
bolus expavescere cooperat, ne esset ipse, per quem futura esset salus Judæorum. Supra huma-
nam namque consuetudinem, atque virtutem,
patientiam Christi esse cernebat. » Tertullianus ait²: « Taceo quod figitur, in hoc enim venerat:
nunquid tamen subeunda morti etiam contume-
liis opus fuerat. » Moxque contumeliis illis omnino opus fuisse respondet, ut eximium aliquod divinitatis suæ specimen ederet: quod quidem specimen in eo consistebat, quod scilicet patiens fuerit, non solum in suppliciis, verum etiam inter ludibria, blasphemias, calumnias, injurias etc. Unde subdit: « Despuitur, verberatur, deridetur, fedis vestit, foedioribus coronatur; mira æquanimitas fides. Qui in homini figura proposuerat latere, nihil de impatientia hominis imitatus est. »

7. — Euthymius et alii cum ipso, aliam assignat causam vel indicium, ex quo bonus latro Christum Dei Filium esse agnovit. Dicit enim³, quod Christum agnoverit tanquam Dei Filium et cœlestis gloriæ regem, « Christi signa ad memoriam revocans, ejusque conversationem inculpatam. » Victor Antiochenus hac de re ita scribit⁴: « Fieri potest, initio utrumque, quod causam, propter quam Dominus ad mortem condemnatus fuerat, ignoraret, blasphemasse; postea vero, Christi innocencia comperta, alterum quidem convitius valefacisse, alterum vero insanibili animi malitia detentum, post cognitam quoque Domini innocentiam convitari perrexisse. » Et vero satis est credibile, bonum latronem, memorem miraculorum et celeberrimæ famæ sanctitatis suæ, qua in universa Galilæa et Judæa valde erat conspicuus,

¹ B. LAUR. JUST., de Triump. Christi agon., c. 13. — ² TERTUL., ib., c. 8. — ³ EUTHYM., ib. — ⁴ VICT. ANT., in Marc.

s'mul eodem tempore cum hac sanctitatis fama inter se comparasse mansuetudinem, charitatem et patientiam Christi, quacum tunc tot patienter opprobria tolerabat, ex iisque per infallibilem consequentiam ejus indubitatam deduxisse Divinitatem.

8. — Verum enim vero, quia Salvator apud S. Joannem expresse ait¹: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me, traxerit eum*; fateri omnino oportet, quod impulsus primarius, per quem bonus hic latro ad altissimam hanc pertigit cognitionem, eidem datus fuerit opera Spiritus Sancti. Unde S. Augustinus ait²: « Illuminaret credo nascentem fidem lateri jam creditis in Christum proprius corpore admota divinitas, quæ se largius sub momento illo pro peragenda Redemptione infundebat. » Dionysius Carthusianus postquam ineffabilem Redemptoris mansuetudinem, charitatem et patientiam ad hoc boni latronis lumen cooperatam fuisse ostendisset, mox nihilominus concludit, inquiens: « Potius tamen ex supernaturali et gratiosissima illuminatione Spiritus Sancti, quia vas misericordiae fuit. » S. Apostolus de conversione peccatoris et de notitia Dei, quam is post conversionem sibi acquirit, disserens, in Epistola ad Romanos in haec verba scribit³: *Miserebor, cui misereor et misericordium præstabo, cuius miserebor. Igitur non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei.* Lucas Brugensis postquam bonum latronem simul inter se famam miraculorum Christi, nec non vita ejus immaculata et opinionem vulgi, ipsum tanquam Messiam venerantis, inter se contulisse dixisset, paulo post subjungit⁴: « Hæc con jungens cum ea, quam coram cernebat, inaudita Jesu mansuetudine, ac patientia, excitatus est ad percipiendam animo insignem cum fide spem, quamquam præcipuum, quod eum moverit, fuerit Spiritus Sancti gratia, micantibus e dextro Christi hominum salutem operantis latere, divina virtus radiis, immissa in ejus animum, quem singulariter purgavit, illuminavit, direxit, atque accedit. »

DISCURSUS IX.

BONUS LATRO, EX TRIPLOCI, FLUMINIS SCILICET, SANGUINIS ET FLAMINIS, BAPTISMATE MUNDATUS FUIT, UT PARADISUM SIBI COMPARARET, UBI ALIA QUOQUE EJUS MERITA CONSIDERANTUR.

IDEA SERMONIS. — 1. Bonus latro potest dici ablatus triplici Baptismo. Bonus latro factus fuit martyr. — 2. Bonus latro fuit primus Evangelicæ legis martyr. — 3. Fuit mundatus pariter baptismō flaminis. — 4. Magna fuit etiam fiducia et spes boni latronis de obtinenda venia. Comparantur ad invicem peccata boni latronis et S. M. Mag. — 5. Extollitur con-

¹ JOAN., VI, 44. — ² S. AUGUST., S. 43 in Append. de divers. — ³ ROM., IX, 16. — ⁴ LUC. BRUG., in Luc.

fessio boni latronis. — 6. Comparatio boni latronis eum Semei. — 7. Bonus latro per pœnitentiam violenter rapuit regnum coelorum. — 8. Quomodo bonus latro temperaverit Christi dolores in cruce pendentes. Conversio hujus latronis et aliorum peccatorum causat jubilum Christo. — 9. Christus quatuor ipsum alloquentibus in cruce, solo bono latroni respondit,

Amen dico tibi, hodie tecum eris in Paradiso. Lue., xxiii, 42.

1. — Ex quo bonus hic latro innumeris animam suam vitæ facinorosæ coquinaret sceleribus, ex alia vero parte irrefragabile sit illud Sacra Scripturæ axioma: *Nil coquinatum intrabit in Regnum cœlorum;* merito dubitare quis poterit, qua ratione quo ad hunc bonum latronem promissio Redemptoris verificari potuerit, dicentis: *Hodie tecum eris in Paradiso?* Christus quidem Nicodemo (a quo de cruce depositus fuit) dixerat¹: *Amen dico vobis, nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei;* sacrosanctum namque Baptismatis lavacrum hac est virtute praeditum, quod scilicet animam ab omni culpe et poena reatu expedit et absolvat. At vero, ubinam vel a quo bonus hic latro sacro hoc lavacro immersus fuit? Enim vero clarum est apud omnes, lavacrum istud distingui in Baptismum fluminis, sanguinis et flaminis. Nescio autem, an asserere possimus, hanc boni latronis animam, omnium horum trium Baptismatum factam fuisse participem, ab iisque purificatam. Porro quod Baptismum fluminis, sive aquæ attinet, quadanterus dici posset, hujus bonum latronem factum fuisse participem; hoc videlicet modo, quia enim, ut S. Joannes ait, ex aperto per Centurionem Redemptoris latere exivit sanguis et aqua, satis est verisimile, quod cum bonus hic latro Christo crucifixo contiguus fuerit, idem ab hac aqua fuerit conspersus et ablatus. Quoad hoc tamen plus dicere non ausim, quam quod S. Augustinus in haec verba scripsit ad Regnatum²: « Non incredibiliter dicitur, latronem, qui tunc creditur, juxta Dominum crucifixum aqua illa, que de vulnere lateris ejus emanavit, tanquam sacratissimo Baptismo fuisse perfusum. » Ceterum quod attinet Baptismum sanguinis, quo innumeris Martyres fuere conspersi, hoc Baptismo bonum hunc latronem tintum fuisse, varia docent sanctorum Patrum testimonia. S. Augustinus enim in eodem loco paulo ante in hujus boni latronis laudem dixerat³: « A Cypriano sancto inter Martyres computantur, qui suo sanguine baptizantur, quod plerisque non baptizatis ferventi persecutione provenit. Tanto namque pondere appensum est, tantumque valuit apud eum, qui haec novit appendere, quod confessus est Dominum crucifixum, quantum si fuis-

¹ JOAN., III, 5. — ² S. AUG., t. VII, 1. Ill de anima et ejus orig. — ³ Id., ib.

« set pro Domino crucifixus. » Idem S. Doctor in decursu ejusdem capituli subdit: « Inventa est in eo mensura martyris, qui tunc in Christum credit, quando defecerunt qui futuri erant martyres. » S. Cyprianus in sermone de Cœna Domini, in ejusdem latronis laudem ita scribit¹: « Latrocinium damnationem meruerat et supplicium, sed cor contritum pœnam mutavit in martyrium et sanguinem in Baptismum. » Et paulo post subdit: « Quid tu Domine amplius Stephano contulisti? Quid amplius ille obtinuit dilectus tuus, qui supra pectus tuum in cœna recubuit? Quid amplius Pauli meruere sudores? Quid labores Sanctorum? Quid tot annorum tormenta? Quid Martyrum plaga? Una hora huic collatum est præmium, ad quod illi per tot discrimina perseverunt. » Hunc eumdem latrones Martyris nomine quoque Drogum Hostiensis honorat, inquiens²: « O beatissimum latronem, imo non latronem, sed martyrem et confessorem! Necessitatem enim vertit in voluntatem et pœnam commutavit in gloriam, crucem in triumphum. » Spiritus enim Sanctus qui in ejus se animam insinuaverat, veluti expertus magister, illum ex necessitate virtutem facere docuit. Tametsi enim pro suis flagitiis pateretur patibulum, ipse tamen ex fervore amoris erga Christum ita dispositus erat, ut longe plura pro innocentis Redemptoris defensione pati paratus esset. Unde licet universam Hebræorum Synagogam, ob assumptam in se Christi defensionem, adversum se exasperandam et irritandam esse sciret, non tamen ob id in justitiam, in Christi condemnatione commissam, reprehendere, causamque Redemptoris justificare et defendere desistebat; sed aperto ore dicebat: « Nos quidem juste, nam digna factis recipimus, hic vero nihil mali gessit. Merito igitur Eusebius Emensus exclamat, inquiens³: « Quam cito eum respexit Spiritus Sancti eruditio? Nondum discipulus et iam magister, atque ex latrone confessor: « Memento, inquit, mei: gloriosa voce præsentes temperat diximus, quia etsi pœna cœperit in latrone, novo tamen genere consumatur in martyre. » At vero quæres fortasse, qua ratione in bono latrone verificetur, quod dici solet: *Martyrem non facit pœna, sed causa.* Respondeo bonum hunc latronem non solum fuisse martyrem desiderio, verum etiam de facto, quia quando utriusque latronis fregerunt crura, tunc ad bonum latronem venientes, qui solus in conspectu totius Synagogæ partes Christi defendere et principes Synagogæ, magistratus et seniores, velut injustos, accusare, ejusque, quem Judei ad mortem persecabantur, Divinitatem et innocentiam propalare non dubitaverat, in fractione crurum illius atrocis et crudelius in eum saevierunt, acerbissimisque afficerunt

¹ S. CYPR., s. in Cœn. Dom. — ² DROGO HOST., de Sac. Dom. Pass. — ³ EUS. EMISS., h. de latr.

doloribus, tametsi horum nulla apud Evangelistas mentio fiat. Verisimile quoque est, quod ministri Pilati ejusque milites, qui Christum crucifixerant (quippe cum nulla fides sit, pietasque viris, qui castra sequuntur) audientes illum ausum fuisse dicere: *Hic autem nihil mali gessit*, et consequenter Pilatum velut injustum redarguere, illum in pœnam hujus in se in favorem Christi assumpti patrocini, indignissimis modis tractasse et atrocis quam collegam suum latronem reprobum afflixisse; unde patet verissimum esse, quod « etsi pœna cœperit in latrone, novo tamen genere consummata fuerit in martyre. »

2. — S. Hieronymus inquit¹: « Latro crucem mutat Paradiso et facit homicidiū pœnam, martyrium. » Imo secure dicere possumus, quod postquam Agnus immaculatus in monte Calvariae sanguinem suum effudit, bonus hic latro primus Evangelicæ legis martyr extiterit. Drogum Hostiensis quoque præclare ait²: « In te beatissime confessus, martyr, de totius mundi sterilitate, fidei reliquias colligit Christus. » Siquidem cum eo tempore, quo sanguis Redemptoris ad redimendum hominem vel maxime bulliebat, innumeris ex iis qui fidem Christi suscepserant, pro prohibendo fidei et divinitati Christi testimonio, sanguinem suum fundere et Christum defendere merito debuissent, nullus tamen repertus est, qui Christi innocentiam defendendam in se suscepserit, præterquam bonus hic latro; et ideo bene dicitur, quod in ipso « de totius mundi sterilitate fidei reliquias colligit Christus. »

3. — Cum igitur ex jam dictis satis constet, boni hujus latronis animam, non solum fluminis, sed et sanguinis baptismō fuisse purificatam, multo magis mundata fuit baptismate flaminis, scilicet baptismō verae contritionis et compunctionis priorum peccatorum; cuius apud S. Augustinum super Psalmum LVII scribentem, sequentem testimonium³: « Ecce non gratis sed confessione effudit sanguinem, et factus est aptus cibo Domini. Exclusit iniquitatem suam accusavit eam, et caruit ea. » *Confessio et pulchritudo* inquit Psalmista⁴, *in conspectu ejus, sanctimonia et magnificentia in sanctificatione ejus.* Tametsi enim adjudicacionem hujus boni latronis sufficiet, si internis vocibus peccata sua summo sacrodoti fuisse confessus; ipse tamen humillimam confessionem in publico facere voluit, dicendo: *Nos quidem juste, nam digna factis recipimus.* Ob cujus merita confessionis, animo ipsius in conspectu Dei incomparabilem sibi pulchritudinem, et venustatem conciliavit; nam ut S. Augustinus inquit⁵: « Accusando fœditatem tuam incipis confiteri, a confessione incipis de-

¹ S. HIER., ep. 3 ad Paul. — ² DROGO HOST., ib. — ³ S. AUG., in Ps. LXVIII. — ⁴ Ps. XCIV, 6. — ⁵ S. AUG., in Ps. CIII.